

Marina Marasović-Alujević
Split

TOPONIMIJA OPĆINE POSTIRA NA OTOKU BRAČU I NEKE DVOJBE O PODRIJETLU OJKONIMA

UDK: 811.163.42'373.21(497.583Postira)

Rukopis primljen za tisak 28. 4. 2022.

*Izvorni znanstveni članak
Original scientific paper*

U radu je obrađeno 120 toponima Općine Postira na otoku Braču koji su, nakon terenskog istraživanja, prostorno definirani, etimološki i semantički obrađeni te klasificirani prema njihovu podrijetlu. Za neke od imena predloženo je drugačije etimološko rješenje od onoga ponuđenog u već postojećoj literaturi kao i za samo romansko ime mjesta Postira. Za razliku od dosadašnjeg uvriježenog mišljenja kako taj toponim potječe od latinskog *pastura* u značenju 'pašnjak', autorica ne isključuje mogućnost podrijetla imena iz latinskog pridjeva *posternu* u značenju 'osojan, prema sjeveru, u sjeni', s obzirom na položaj mjesta i na dokument iz XIV. stoljeća gdje je toponim zabilježen kao *Posterna*. Posebno su izdvojena imena aloglotskog postanja, nastala većinom iz romanskih apelativa koja su klasificirana prema jezičnim slojevima.

Ključne riječi: toponimi; Postira; etimologija

Upišemo li u *Google*-tražilicu termin *Postira*, ime primorskog naselja smještenog na sjevernoj obali otoka Brača, odmah ćemo naići na podatak da toponim potječe od latinske riječi *pastura* u značenju 'pašnjak'. Slijedom toga je i hotel u mjestu nazvan *Pastura*, premda podrijetlo imena opravdano nitko nije ni propitkivao, jer je etimologiju ponudio naš eminentni romanist, otac hrvatske toponomastike, Petar Skok u knjizi *Romanstvo i slavenstvo na jadranskim otocima*. Skok, naime, navodi (1950: 172) kako je u rimsko i bizantsko doba otok Brač poznao razvijeno stočar-

stvo i kako na tu činjenicu upućuje i ime naselja *Postire* (ž. rod množine) koji dolazi od latinske imenice ženskoga roda *pastura* 'pašnjak'.¹ Autor pridodaje (1950: 179) da je ova imenica raširena u svim romanskim jezicima, ali da, ipak, treba primijetiti da ovo tumačenje nije posve sigurno, jer se ime 1345. godine bilježi kao in Posterna, a 1337. kao Postire². Nadalje, u spomenutoj knjizi Skok (1950: 258) navodi kako se radi na sigurnim osnovicama kada tumačimo imena rimskoga podrijetla jer poznamo morfologiju i leksikon jezika. Proučavanjem toponimije srednjodalmatinskih otoka u zadnjih desetak godina ustanovili smo, međutim, kako jezična potvrda jest esencijalna, ali mora biti usklađena i s terenskim istraživanjem, jer se imena osim jezično, trebaju i činjenično opravdati. Doajen bračke toponimije Petar Šimunović u svom kapitalnom djelu Toponimija otoka Brača (1972: 119) potvrđuje Skokovu etimologiju ovoga toponima, potkrepljujući je jezičnim promjenama protoničkog a>o i vulg. lat. u>i, koje savršeno odgovaraju do danas sačuvanom obliku Postira. Dapače, ističe da, iako je Skok u svojoj knjizi u poglavlju o otoku Braču napravio mnogo pogrešaka, sumnja u vezi s etimologijom imena Postira nije opravdana, jer oblik Posterna alterira s Postire. Međutim, s obzirom na to da je Petar Skok ipak bio romanist, nismo zanemarili njegovu sumnju, znajući da je svoja istraživanja temeljio isključivo na jezičnoj analizi, isključivši vrlo bitan faktor, a to je terensko istraživanje.

Mišljenja smo dakle, da, iako je ponuđeno podrijetlo toponima Postira od apelativa *pastūra* sasvim opravdano u smislu navedenih jezičnih pojava karakterističnih za dalmatoromanski jezik, terenska i arhivska istraživanja ne idu u prilog karakterizaciji područja kao pašnjaka. Ime Postira bismo, zbog položaja područja, radije povezali s romanskim pridjevom *posternu* u značenju 'osojan, prema sjeveru, u sjeni'³ (Pellegrini 2012: 254). Našoj tezi ide u korist činjenica da se toponim 1345. godine bilježi kao terre posito in Posterna⁴, što je odmah i pobudilo Skokove sumnje. U romanskoj toponimiji, općenito, znatan broj imena motiviran je latinskim pridjevima, među kojima i spomenutim pridjevom *posternu*, od kojeg u Italiji potječu imena Pusterno, Valle posternia, Posterula, Posterla, Posterna (Pellegrini 2012: 254).

Petar Šimunović (1972: 74) u poglavlju koje se odnosi na stočarstvo na otoku Braču navodi kako su već 1305. godine u Statutu bila određena područja za napajanje kako bi se zaštitili vinogradi i drugi usjevi. Izbor pašnjaka bio je uvjetovan sljedećim razlozima:

¹ Skok usput pobija tumačenje Vrsalovića koji toponim izvodi iz 'pod cisterna' zbog glasovne neopravdanosti. Autor (1960: 71) toponim Postira izjednačava s imenom pašnjaka Pastura u Novalji na otoku Pagu.

² Autor kao izvor navodi Nastavni vjesnik, XXIX, 452.

³ *Posternu* - 'a bacio'.

⁴ Codex diplomaticus XI, 214; Nastavni vjesnik XXXIX str. 452.

- da se pašnjaci nalaze podalje od obradivih površina (Na području Postira nalaze se najplodnija tla na otoku. Šimunović (1972:24) navodi kako je krš bio pogodniji za stočarstvo, a svaki pedalj obradivog tla se iskorištavao.)
- da se izabere neobrađivo zemljište s gustim šumama oko kojih je bilo dobre paše i gdje se pod krošnjama drveća moglo odmarati blago za ljetnih žega (Neobrađiva zemljišta s gustim šumama i pašnjacima nalaze se južno od Postira, na području Dol.)
- da pašnjaci budu na prisojnim stranama zaštićeni od bura, izloženi suncu i sl. (Uvala Postira nije na prisojnoj strani, već na sjevernoj, osojnoj, burnoj i sjenovitoj.)
- da ti lokaliteti ne budu daleko od naselja kojima su pašnjaci pripadali (Pašnjaci i šume su bili u starom naselju Dol, iz kojega se stanovništvo kasnije selilo u Postira.)

Prema Šimunoviću (1972: 75) najpogodnije pašnjake pružale su južne padine otoka Brača. Stočarski predjeli bili su po bračkoj visoravni, dok su primorska naselja imala plodne dolove i prodole (1972: 124). Autor nadalje (1972: 76) prilaže i kartu s razmještajem pašnjaka na otoku iz 1423. godine na kojoj je razvidno da područje *Postira* nije bilo obilježeno kao pašnjak.

Iz navedenoga proizlazi da, s obzirom na to da *Postira* nisu bila područje karakteristično po pašnjacima, otpada vjerojatnost takve motivacije toponima. Karakteristika područja i uvala, međutim, jest njezin sjeverni, sjenoviti položaj. Latinski pridjev *posternu* 'osojan, prema sjeveru' najbolje karakterizira područje, a našoj tezi pridonosi i činjenica da je u spomenutom dokumentu iz 1345. godine uvala zabilježena kao *Posterna*. Na sjevernoj obali otoka Brača sve do 1444. godine zbog prijetnje omiških gusara nisu postojala naselja pa se motivacija toponima položajem čini opravdanom.

Što se tiče jezične analize toponima *Postira*, ako nam nije dovoljna činjenica da je ime zabilježeno u dokumentu kao *Posterna*, nameće se pitanje zašto se nije očuvao konsonant *n* kao npr. kod korčulanskog toponima *Potirna* (< *Poterna* < *pa-terna* 'koja pripada precima'). Smatramo mogućim da je hrvatsko stanovništvo ime doživjelo kao pridjev ženskog roda sa sufiksom *-ъn* kao, primjerice, kod toponima *Blatna* ili *Ravna* (uvala) pa na taj način konsonant *n* ne bi pripadao nominativu imenice. Oblik *Postire*, zabilježen 1337. godine, ukazuje na izvorni nominativni oblik, dok je današnji oblik kao *pluralia tantum* vjerojatno nastao analogijom prema velikom broju takvih imena za naselja na otoku Braču. Pučka etimologija ime izvodi iz glagola *prostirati* (rublje), jer su žene iz obližnjeg *Dola* prale rublje na *Vrilu* u uvali (Šimunović 1972: 119).

ETIMOLOŠKA ANALIZA TOPONIMA NA PODRUČJU OPĆINE POSTIRA

Bračke toponime detaljno je obradio akademik Petar Šimunović u svom kapitalnom djelu *Toponimija otoka Brača*. Toponimi općine *Postira* nisu zasebno izdvojeni u našoj literaturi. Stoga ćemo ih ovdje popisati te nadopuniti istraživanja Petra Šimunovića nekim novim imenima dobivenim kako na terenu tako i iz katastarskih knjiga. Međutim, i imena s tih zapisa bilo je potrebno provjeriti ispitivanjem lokalnog stanovništva zbog pogrešaka pri upisu⁵. Toponime donosimo abecednim redom uz jezičnu analizu i osnovne podatke o položaju. Slijedi klasifikacija aloglotskih imena prema njihovu podrijetlu.

Babüsina je teren zapadno od područja *Koloč*, imena koje Šimunović (1972: 236) svrstava pod nazive antroponimna postanja s toponomastičkim sufixom *-ina*. *Babus* je nadimak obitelji *Drpić* u *Pučišćima*.

Balatūra/Baratūra je ime područja u mjestu *Postira*, sjeveroistočno od *Pijace*. Riječ je o onimizaciji apelativa romanskog postanja, iz latinskog *ballatorium* < *bellatorium* u značenju 'obrambena terasa'. U Dalmaciji se termin udomačio za pristupnu terasu na katu, a smatramo (Marasović-Alujević 1982: 96) da nije nastao posredstvom talijanskog termina *ballatoio* < *ballare* kako navodi Skok (1971–1974). Oblik *Baratura* nastao je asimilacijom (l-r > r-r). Šimunović (1972: 197) toponim svrstava među imena nastala s obzirom na oblik tla ili objekta.

Benedija (< *Benedictus*) je produžetak uvale *Lovrečina* i područje istočno od uvale *Lozna*, imena nastalog prema starim benediktinskim posjedima splitske nadbiskupije (Šimunović 1972: 178).

Benôvje je područje južno od uzvisine *Glavica*, sjeverno od *Molog briga*, imena koje upućuje na nekadašnje benediktinske posjede.

Bečarija je područje južno od *Porta* u mjestu *Postira*, istočno od crkve Sv. Duha. Pretpostavljamo da je ime motivirano mletačkom posuđenicom *bekarija* (< *becaria*) u značenju 'mjesto gdje se kolju životinje' (Boerio 1856).

Bilo plōča izbijeljeni je kamen uz obalu u predjelu *Zastivonje* u *Postirima*, zapadno od *Crne ploče*, imena koje ukazuje na izgled. Apelativ *ploča* dalmatoromanski je leksički ostatak grčkoga podrijetla (*πλάς*).

Bočata je područje zapadno od *Postira*, istočno od uvale *Pryja*. Krnji toponim nastao je prema pridjevu koji se odnosi na mješavinu slatke vode i mora. Prema HJP, riječ je o apelativu talijanskog podrijetla, od *bocca*, u značenju 'ušće'. Skok ga (1971. – 1974.), međutim, smatra dalmatoromanskim leksičkim ostatkom, što

⁵ Kao primjer izdvajamo toponim *Pišker* koji je zabilježen kao *Peškarija*.

dokazuje i sufiks -ata. U toponimiji srednjodalmatinskih otoka ovaj se pridjev⁶ rijetko javlja.

Bôrje je područje jugozapadno nad postirskim *Portom*, kao i na njegovu istočnom dijelu, između *Zastivonja* i *Mole lozne*, imena fitonimna postanja (*Pinus halepensis*) česta u toponimiji srednjodalmatinskih otoka. Ispitanik nam je rekao da je to ime novijeg postanja (zadnjih sto godina) kada se sadilo na »komunsku zemlju«.

Bòk je uvala i teren zapadno od uvale *Trstena*. Riječ je o metaforičnom geografskom terminu.

Brškò strōnà područje je južno od mjesta *Postira*, imena koje ukazuje na položaj. Šimunović (1072: 213) toponim svrstava među imena koja su nastala od starijih toponima i nalaze se u njihovu okolišu.

Bubrîg je sprud na rtu istočno od uvale *Trstena*, imena metaforična postanja.

Crkvèno prodòl ime je zabilježeno južno od područja *Kadunjok* koje ukazuje na crkveno vlasništvo. Prodol je geografski termin koji se odnosi na početak doline, dragu.

Crno plòča je područje uz more u *Zastivanju*, istočno od postirskog *Porta*, istočno od *Bile ploče*. Ime je nastalo prema izgledu.

Čefine je ime područja između *Glavice* i *Molog briga*. Toponim je nastao onimizacijom apelativa *čelina* u značenju 'proplanak izložen suncu'.

Dònjo lùkà je područje južno od *Porta* u *Postirima*, sjeverno od područja *Gornjo luka*, imena koje ukazuje na položaj.

Dučac je područje između uvala *Lovrečina* i *Konopjikova*. Riječ je o imenu fitonimna postanja prema dubu (*Quercus*).

Dunòj je područje južno od mjesta *Postira*, zapadno od *Molog briga*. Riječ je o starom imenu koje se, prema Vidoviću (2019: 49), na otoku Braču odnosi na veliki otvoreni zdenac ili lokvu, a drugdje na svaku manju tekućicu. Prema Šimunoviću (2005: 247) to je leksički ostatak iz vremena kada su naši preci s Dunavom poistovjećivali vodu. Stoga je riječ o hidronimu nastalom prema drugom hidronimu.

Fùk je područje jugoistočno od mjesta *Postira*, imena koje Šimunović (1972: 197) izvodi od imenice kuk.

Glavica je vrlo često ime u bračkoj toponimiji pa tako i većeg područja jugoistočno od mjesta *Postira*. Riječ je o metaforičnom imenu koje prema Šimunoviću (2005: 242) označuje zasebnu uzvisinu i vrh na brdskom vijencu.

Gòrnjo lùkà je ime područja jugozapadno od *Porta* u *Postirima*, južno od područja *Donjo luka*, koje također ukazuje na položaj.

⁶ Puno su češće područja s bočatom vodom nazvana imenima kojima je u korijenu dalmatoromanska izvedenica *sipho* grčkoga podrijetla *σίφων* 'vodeni kanal' (Skok 1950: 139), kao npr. Šupurine, Šepurine, Šipova, Šipnata, Čifnata, Čihnata itd.

Grāb je ime područja južno od uvale *Konopjikova*, imena izvedena od naziva biljke. Rijetki su slučajevi u istočnojadranskoj toponimiji da je ime fitonimna postanja bez sufiksa, kao na primjer toponim Rogač na otoku Šolti.

Grīžavica je krševit predio, područje sa »škrapama« južno od uvale *Lovrečina*, između *Benedije* i *Velog briga*. Prema Skoku (1971. – 1974.) riječ je o predromanskom apelativu *griza*, možda keltskom leksičkom ostatku, odnosno predromanskom supstratu od **gredius*. Šimunović (1972: 175) navodi kako ime ukazuje na pojave karakteristične za dalmatoromanski jezik. S obzirom na to da se odnosi na vodom izbrazdane hridi, pučka ga etimologija povezuje s glagolom *gristi*. Toponim se ponavlja na otoku Braču, dok smo imena jednake motivacije zabilježili na otoku Šolti: *Griža*, i *Grižica*, *Grižina*, *Grižavi ratac* (Marasović-Alujević/ Lozić Knezović 2014: 44, 72, 131) i na otoku Drveniku: *Grižina* (Marasović-Alujević/ Lozić Knezović 2018: 31).

Gūvnō (<gumno) je toponim na području *Zastivonje* u *Postirima*, sjeveroistočno od *Pavišića vrtli*, imena koje ukazuje na područje gdje se nekada vršilo žito.

Ĭspod pijāce je područje u mjestu *Postira*, imena koje ukazuje na položaj. Za etimologiju vidjeti toponim *Pijaca*.

Jūtrenja glōvā je ime područja na glavici južno od uvale *Lozna*. Prema Šimunovićevu rječniku (2009: 361.) *jutrenja* je 'matutin, jutarnja molitva'.

Kadūnjok je područje južno od *Velog briga* i *Dučca*, imena fitonimna postanja, prema biljci kadulji (*Salvia officinalis*).

Kalēta je ulica i područje na *Rotu* u *Postirima*, istočno od *Rive*. Na otoku Braču termin *kaleta* označuje 'malu kalu, uski put'. Riječ je o mletačkoj posuđenici *cale* 'uska ulica'.

Kamposānto je ime područja s grobljem uz crkvu Sv. Duha, zapadno od *Porta*, nastalo prema mletačkom *campo santo* u značenju 'groblje' (Boerio 1856.).

Katrīda je uvalica u uvali *Konopjikova* imena metaforična postanja. Riječ je o onimizaciji apelativa dalmatoromanskog postanja, grčkoga podrijetla > lat. *cathe-dra* (Skok: 1971. – 1974.).

Klinica je ime uvalice istočno od uvale *Konopjikova* koje je, prema Šimunoviću (1972: 222), nastalo po sv. Klimi (Klimnica > Klivnica > Klinica).

Klobūk je područje istočno od *Benedije*, imena koje se u toponimiji odnosi na vijenac kamenja na brdu (Šimunović 2009.).

Kod stōre crīkve je područje na *Glavici* u *Postirima* kraj crkve sv. Ivana Krstitelja, imena koje ukazuje na položaj.

Kod svētog Nikōle je područje u mjestu *Postira*, na *Rotu*, na *Kogulama*, na pola puta između *Pijace* i *Porta*. Ime ukazuje na položaj.

Kōgule je toponim koji se odnosi na ulicu popločanu oblucima i područje oko *Pijace* u *Postirima*. Šimunović (1972: 230) apelativ izvodi iz talijanskog *calcolo*

‘kaldrma’. Smatramo, međutim, da je ime nastalo onimizacijom apelativa *kogule* (< mlet. *cogoli* ‘kamenčići za popločavanje, šljunak’) koji se odnosi na ‘put popločan neobrađenim kamenom’. Vinja u svom rječniku (1998: 194) pojam definira kao ‘okruglasto kamenje na seoskim putevima’ i u liku vidi starije nastavljanje iz grčkog γογγόλος ‘okrugao’.

Kolōč je ime područja južno iznad uvale *Trstena*, zapadno od područja *Veli brig*. Riječ je o toponimiziranom apelativu koji Šimunović (1972: 243) klasificira pod *nomina metaphorica*.

Konopjškova je uvala istočno od uvale *Lovrečina*, imena fitonimna postanja, prema biljci konopljiki (*Vitex castus*).

Kopačine su tereni južno od područja *Kadunjok*, imena vezanog uz poljoprivredu, koje se ponavlja na otoku Braču.

Kopānjice je područje zapadno od *Benovja*, metaforična imena. Termin *Kopanja* se u lokalnome govoru (Šimunović 2009.) odnosi na ‘korito za miješanje kruha’.

Kopitovica je uvalica i rt zapadno od uvale *Konopjškova*. Šimunović (1972: 197) ime svrstava među toponime s obzirom na oblik tla. U svom rječniku (2009.) navodi kako su *Kopitovi* nadimak obitelji Jakšić.

Kopřčević su tereni na području *Kolač*, južno od uvale *Trstena*. Pretpostavljamo da je toponim fitonimna postanja. Naime, prema Šimunovićevu rječniku (2009.) *kopřc* je grmolika biljka pa pretpostavljamo da je ime ranije moglo glasiti **Kopřce-vica*. Međutim, na otoku Braču *kopřč* je i naziv za prkosno dijete pa je moguće da je riječ o toponimu antroponimna postanja.

Kotlūša je područje uz obalu, zapadno od uvale *Kopitovica*, metaforična imena koje ukazuje na izgled.

Kremēnje je područje južno od *Radišnjeg dolca* i *Nakla*, imena koje se prema Šimunoviću (1972: 201) odnosi na sastav krškog tla. Kremen je tvrdi kamen.

Krūšev dōl je ime područja istočno od područja *Kadunjok*. Na otoku Braču česti su toponimi istoga korijena koje Šimunović (1972: 204) svrstava među toponime izvedene od naziva bilja. Mišljenja smo, međutim, da nije svugdje riječ o fitotoponimu nastalom prema imenici *kruška*. Na Drveniku, Šolti, Čiovu i Hvaru nalaze se uvale imena *Krūšica*. Riječ je o područjima koja uopće nisu prikladna za rast stabala kruške. Terenskim istraživanjem ustanovili smo da je karakteristika ovih uvala šumovitost područja. Stoga smo mišljenja (Marasović-Alujević 2019:32) da su toponimi s tim korijenom uglavnom nastali konverzijom praslavenskog i crkvenoslavenskog apelativa *krōgb* koji se, kako navodi Skok (1950: 86, 89), odnosi na ‘šumsko drvlje, šumu, gaj’.

Lavina je područje jugoistočno od *Postira*, imena koje čuva stari apelativ predrimskog postanja *lav* koji se očuvao u toponimiji. Šimunović (1972: 277) pretpo-

stavlja da je apelativ nastao od *lau* (lat. *labes*) i poziva se na Skokovo izvođenje u vezi s *lausa* grč. *λαῶς* 'kamen'.

Lovrčina je uvala i područje nad njom, istočno od uvale *Velo lozno*. Tu se nalaze ostatci starokršćanske bazilike. Upravo zbog ovog toponima, kao i zbog imena udoline *Stobreč* (*sanctus Laurentius*) može se zaključiti da se tu nalazio benediktinski samostan. Potvrda tomu je i toponim *Benedija*, koji se odnosi na produžetak uvale (Šimunović 1972: 20). Skok (1950: 178) toponim svrstava pod kategoriju poluromanskih imena, tj. hrvatskih izvedenica od domaćih romanizama.

Lovrnà je područje jugoistočno od crkve sv. Ivana Krstitelja u *Postirima*. Toponim na Kornatima koji je zapisan na austrougarskoj specijalnoj karti kao Lovrnaka, a drugdje Levrnaka, Skok (1950: 129) dovodi u vezu s mletačkim pridjevom *lavarno* 'lovorov'.

Lozovik je područje zapadno od područja *Kadunjok*, imena koje ukazuje na vinogradarstvo.

Lūkà je ime područje u *Postirima* jugozapadno od *Porta*, zapadno od igrališta. Riječ je o geografskom terminu u toponimiji (Šimunović 1972: 194).

Mačīnac je područje u *Postirima* jugoistočno od *Porta* i igrališta. Prema Šimunoviću (1972: 204) ime je fitonimna postanja (*Iris germanica*).

Marjōn je ime uzvisine koja se nalazi južno iznad *Postira*. Šimunović (1972: 238) toponim svrstava među imena nejasne motiviranosti koja zahtijevaju dalja ispitivanja. Prema kazivanju naših ispitanika, riječ je o mlađem toponimu, nastalom analogno splitskom toponimu *Marjan*.

Mestīnje je ime područja južno od uvale *Trsteno*, u šumovitom klancu, zapadno od *Velog briga* i istočno od područja *Kolač*. Ime ukazuje na položaj (*meju stinje*).

Mīrje je ime područja na *Molon brigu*. Riječ je o toponimizaciji apelativa *mir* nastalog od latinskog *murus* u značenju zid (Šimunović 1972: 117). Sufiks -je ukazuje na zbirnost. Na otoku Braču, kao i na ostalim srednjodalmatinskim otocima česti su toponimi motivirani ovom starom imenicom.

Mōli brig je ime uzvišenog područja zapadno od *Velog briga*, sjeverno od *Radišnjeg doca* i zapadno od područja *Mestinje*. Ime ukazuje na odnos prema drugom referentu. Termin brig se odnosi na manju odjelitu uzvisinu višu od *humca* (Šimunović 2005: 241).

Mōli nōkōl je ime područja zapadno od *Kopajnice* i istočno od *Kremenja*. Riječ je o hidronimu *naklo* koji se odnosi na mokro zemljište.

Mōlo loznà je ime uvale i područja istočno od *Zastivonja* koje ukazuje na odnos prema drugom toponimu koji je, također, motiviran vinogradarstvom.

Mōlo je uvala istočno od uvale *Velo prodol*, zapadno od uvale *Tesišće*, imena koje ukazuje na odnos prema drugom toponimu. Prodol je termin koji se odnosi na početak doline.

Mōrina plōča je predio istočno od *Dučca*. Riječ je o antropotoponimu (More < Mare). Apelativ ploča dalmatoromanski je leksički ostatak grčkoga podrijetla (πλάς).

Na g̃rme je ime područja na zapadnom dijelu *Malog briga*, istočno od područja Dunaj. Prema Šimunoviću (1972: 186), koji toponim bilježi kao *Grme*, riječ je o geografskom terminu, apelativu predrimskoga korijena u značenju ‘špilja’. U unutrašnjosti otoka termin se odnosi na jame.

Nōvo pōšta je područje uz more istočno od uvale *Lovrečina*. Toponim je nastao onimizacijom apelativa *pošta* (< tal. *posta* ‘zasjeda u lovu’) koji ukazuje na područje pogodno za ribolov. Ime se ponavlja na jadranskim otocima. Tako smo, npr. na otoku Šćedru zabilježili toponime *Nova pošta* i *Sardelna pošta*, a na otoku Šolti *Pošta Grmej*. **Nožica** je ime terena zapadno od *Velog briga*, sjeverno od područja *Prodol*. Riječ je o terminu koji znači ‘okrajak zemlje’ (Šimunović 1972: 227). Isto ime zabilježili smo (Marasović-Alujević/Lozić Knezović 2014: 111) na otoku Šolti.

Nōžōnj je ime terena zapadno od područja *Prodoca*. Riječ je o poljoprivrednom terminu.

Ōbruč je ime terena na *Grižavici*, južno od *Lovrečine*, nastalo prema obliku.

Opātji rēd je područje jugoistočno od uvale *Lovrečina*, dvočlana imena, koje je prema legendi vezano uz sv. Ivana Povaljskog (Šimunović 1972: 233). Red je termin koji se odnosi na kamen živac.

Osřidak je ime manjeg terena zapadno od *Malog briga*, istočno od područja *Prodol*. Termin označuje ograđenu česticu na većem lokalitetu drugačijeg imena (Šimunović 1972: 228).

Paranjēgota kāla ime je antroponimna postanja koje se odnosi na područje uz ulicu istočno od dna *Porta* u Postirima. Riječ je o mletačkoj posuđenici *cale* u značenju ‘uska ulica’.

Pavišića vřtli predio je južno od Stivonja, istočno od crkve sv. Ivana Krstitelja, imena antroponimna postanja. *Vrtal* je posjed sa zasadima.

Pelīnova nřiva je područje južno od područja Koloč, imena koje Šimunović (1972: 204) svrstava među toponime izvedene od naziva bilja (pelin, *Artemisia arborescens*).

Pijāca je ime trga sjeverno od crkve sv. Ivana Krstitelja u *Postirima*. Riječ je o novijoj, mletačkoj posuđenici *piazza* u značenju ‘trg’.

Pšičēnjok je područje između *Dola* i *Benedije*, zapadno od područja *Lozovik*. Za sve toponime s ovom osnovom Šimunović (1972: 202) navodi da se tamo obično cijedi voda i stvara pijesak.

Pišķera je područje u dnu postirske uvale. Riječ je o hidronimu (od *pě̃kь*) motiviranom prisutnošću vode koja se cijedi kroz vapnenac (Šimunović 1972: 202).

Pjacēta je toponim koji se odnosi na područje sjeveroistočno od *Pijace* u *Postirima*. Za etimologiju vidjeti toponim *Pijaca*.

Pol Kõrino je područje uz obalu istočno od uvale *Klinica*, imena koje ukazuje na položaj.

Pol Kurõtovo je područje uz more, istočno od uvale *Molo lozna*, imena koje ukazuje na položaj u odnosu na područje imena antroponimna postanja (tal. *curato* ‘župnik’) (Šimunović 1972: 222).

Pol Opātji rēd ime je terena jugoistočno od dolca uvale *Lovrečina* i zapadno od područja *Dučac*, imena koje ukazuje na položaj.

Põla je ime područja južno od uvale *Trstena*, na bočnoj strani uzvisine *Veli brig*. Prema Šimunoviću (2005: 241) riječ je o geografskom terminu koji se odnosi na visoku, strmu i uzdužnu hrid. Autor (1972: 190) smatra da je riječ o terminu slavenskog podrijetla, dok prethodna istraživanja termin smatraju prethrvatskom posuđenicom, odnosno predromanskim supstratom.

Põlvodu je rt istočno od uvale *Lovrečina*, istočno od *Nove pošte*, imena koje ukazuje na položaj (pod vodu).

Poljěžice je područje u mjestu *Postira*, jugoistočno od *Porta*, istočno od igra-lišta, imena koje ukazuje na položaj (pod ježice). Ježe su lijehe (Šimunović 2009).

Põrat je ime postirske luke nastalo prema mletačkoj posuđenici *porto* u značenju ‘luka’.

Postira je ime naseljena mjesta uz more, imena koje prema Skoku (1950: 172) dolazi od latinske imenice ženskog roda *pastura* ‘pašnjak’. Mišljenja smo da je uvala zbog položaja nazvana prema latinskom pridjevu *posternu* u značenju ‘osojan, prema sjeveru, u sjeni’. U dokumentu iz 1345. godine ime je zabilježeno kao *in Posterna*.

Potõk je ime područja južno od uvale *Molo lozna*. Riječ je o oniomiziranom apelativu koji se odnosi na protočnu vodu, odnosno strmu brdsku jarugu koja nabuja za jačih kiša (Šimunović 1972: 215).

Povānje spile antropotonim je zabilježen na području sjeverno od područja *Kadunjak*, koji Šimunović (1972: 176) derivira od imena *Paulu* zamjenom roman-skog *au* sa slavenskim *av*. *Spila* ‘špilja’ je grecizam koji je došao romanskim putem uz dalmatoromanski filtar (Šimunović 1972: 174).

Prapātna je uvala istočno od područja *Pol Korino*, krnjeg imena fitonimna postanja koje je nastalo metatezom. Riječ je o fitotonimu nastalom prema paprati (*Asplenium trichomanes*).

Prīžba je toponim koji se ponavlja na jadranskim otocima. Na otoku Korčuli zabilježili smo imena Mala Prižba i Vela Prižba, a odnose se na rt povezan s kopnom. Na otoku Braču riječ je o području na kopnu u dolcu, tjesnacu između dvije udoline koji vodi prema uvali *Lovrečina*. Šimunović (1972: 196) navodi kako je *prīžba* stara hrvatska riječ u značenju ‘tjesnac, prolaz’ i čest toponim na Jadranu nastao od *prě-jezd+ba* prema starom glagolu *jezditi* ‘ići, prolaziti’.

Prodôca je ime područja južno od *Glavice*. Riječ je o geografskom terminu koji se odnosi na male drage.

Prodôl je ime područja zapadno od *Malog briga*, zapadno od terena *Osridak*. Prodol je geografski termin koji se odnosi na dragu, početak doline.

Prvî dîol je ime područja južno od *Molog briga*, imena koje ukazuje na položaj.

Prjô je ime uvale i okolnog područja, na granici postirske općine, zapadno od luke. Šimunović (1972: 200) ime izvodi od 'prhja luka', a odnosi se na pješčanu dolinu pod strmim proplancima. Pučka etimologija ime dovodi u vezu s pridjevom *prva*.

Pudîline je ime terena na području Benedija južno od uvale *Lovrečina*. Šimunović (1972: 226) ime izvodi iz glagola *puditi* 'čuvati' i dovodi u vezu s upravnom vlašću na Braču.

Pûnta svêtega Mikûle je područje zapadno od uvale *Molo lozna*, imena sanktoremska postanja (sv. Nikola). *Punta* je geografski termin koji je u govor ušao preko talijanskog (*punta* 'rt').

Pûzilo je dio obale istočno od *Porta* u *Postirima*, između *Bile ploče* i *Crne ploče*. Toponim je nastao od apelativa *puzala*, *puzavica*, koji se odnosi na velike ploče oplahnute morem koje se ističu bjelinom. Na otoku Drveniku zabilježili smo (Marasović-Alujević/Lozić Knezović 2018: 65) toponim *Puzače* jednaka postanja.

Radišnji dolâc je antropotoponim, ime područja u udolini južno od uvale *Trstena* i područja *Mali brig*, zapadno od područja *Nakal*. Dolac je geografski termin koji ukazuje na morfološki oblik krša, manju kršku udolinu.

Rašêka je ime terena na području *Mestinje*, istočno od *Malog briga*, koje je na katastarskom planu zabilježeno kao *Rašejka*. Riječ je o fitotoponimu (*Prunus mahaleb*).

Razdrtûša je metaforično ime terena na rtu između uvala *Trstena* i *Velo lozno* koje s glagolskim pridjevom trpnim uz nastavak -uša ukazuje na izgled tla (Šimunović 1972: 254).

Rôsôhe je ime zabilježeno na katastarskom planu istočno od područja *Nakal* i zapadno od područja *Kolač*. Toponim je nastao onimizacijom apelativa *rasoha* u značenju 'račva' (Skok 1971. – 1974.). Riječ je o metafori koja se ponavlja u toponimiji srednjodalmatinskih otoka i na obali označuje račvastu uvalu⁷, a na kopnu račvastu udolinu.

Rôt je ime poluotoka istočno od postirske luke. Riječ je o geografskom terminu koji se odnosi na rt i vrlo je čest u istočnojadranskoj toponimiji.

⁷ Na otoku Šćedru zabilježili smo uvale *Mola rasohatica* i *Vela rasohatica* imena jednake motivacije (Božanić/Marasović-Alujević 2020: 183).

Rõt nã mlin područje je na Ratu u Postirima gdje se nekada nalazio mlin, imena koje ukazuje na položaj .

Sikirišno břdo uzvisina je istočno od područja Povanje spile, zapadno od Dučca i sjeverno od područja Kadunjak imena antroponimna postanja (Šimunović 1972: 231).

Sritovica je ime područja koje Šimunović na karti bilježi zapadno od područja Lozovik i južno od Kopajnice. Pretpostavljamo da je ime glasilo *Sridovica i da se odnosi na položaj terena.

Stinice su područje južno od postirske luke, zapadno od Glavice, imena koje ukazuje na sastav tla.

Stivõnje je ime područja istočno od postirske uvale, imena sanktoremskog postanja (St. Johannes).

Stobrč je ime područja na padini južno od uvale Lovrečina. Riječ je o sakralnom toponimu. Prefiks st odnosi se na latinski pridjev sanctus, uz pohrvaćeno svečevo ime (Lovre). Ovi toponimi ukazuju na postojanje benediktinskog samostana na tom području.

Stronã od Rasõh je područje istočno od Radišnjeg dola, imena koje ukazuje na položaj. Za etimologiju vidjeti toponim Rasohe.

Strõnčica (noviji izgovor **Strančica**) područje je u Postirima, južno od Porta, zapadno od igrališta. Ime ukazuje na položaj u odnosu na stranu, predjelu na obronku.

Strõžica je područje na Malom brigu istočno od područja Dunaj. Toponimi istoga korijena vrlo su česti na srednjodalmatinskim otocima, pa tako i na otoku Braču. Riječ je o uzvišenim položajima s kojih je bila dobra preglednost radi opasnosti s mora.

Škarića dvõri područje je između *Zastivonja* i *Pavišića vrtli* u *Postirima*, imena antroponimna postanja.

Šõntića vodã je područje jugoistočno od *Postira*, jugoistočno od *Glavice* i jugoistočno od uvale *Lovrna*, imena antroponimna postanja.

Teliščok je područje istočno od *Mestinja*, imena zoonimna postanja uz složeni sufiks -ščak.

Tesišće je ime uvale istočno od uvale *Prapatna*, gdje je nekada bio kamenolom. Ime je nastalo prema glagolu tesati.

Trstena je uvala na sjevernoj obali otoka smještena između uvala *Molo lozna* i *Velo lozno*, zapadno od područja *Razdrtuša*. Riječ je o fitotoponimu koji se ponavlja na srednjodalmatinskim otocima. Na otoku Braču jednake su motivacije toponimi Trski bok (Turski bok) i Tršćice. Toponim je krnji, jer podrazumijeva i riječ *uvala*.

Vëli brīg uzvišeno je područje južno od uvala *Trstena* i *Velo lozno*, istočno od *Malog briga* te zapadno od područja *Nakal*. Ime ukazuje na odnos prema drugom referentu.

Vëlo loznô ime je uvale i područja nad njom, između uvala *Trstena* i Lovrečina. Ime ukazuje na odnos pram drugom referentu, toponimu *Molo lozna* također motiviranom vinogradarstvom.

Vëlo prodôl ime je uvale istočno od uvale *Prapatna*, zapadno od uvale *Moli prodol* koje ukazuje na odnos prema drugom toponimu. *Prodol* je termin koji se odnosi na početak doline, dragu.

Vrïlo je toponim koji se odnosi na područje u dnu postirskog *Porta*, na njegovu zapadnom dijelu. Riječ je o zemljopisnom terminu, hidronimu koji je čest u priobalnom području, a odnosi se na izvor u *Portu*. Prema legendi koju bilježi Šimunović (1972: 211), tu su žene iz *Dola* prale i prostirale rublje, tako da pučka etimologija ime mjesta *Postira* dovodi s tim u vezu.

Vrsovica je područje između *Glavice* i *Kolača*. Prema Šimunoviću (1972: 205) ime je motivirano biljkom vrisak (*Erica arborea*).

Vřtal je ime terena uz cestu na *Glavici*. Termin se odnosi na ograđeni posjed sa zasadima.

Vřtlaca je toponim koji Šimunović (1972: 228) svrstava pod poljoprivredni termin. Na katastarskom planu ime je (pogrešno) zabilježeno kao *Vrtlača* i odnosi se na veći broj parcela na području *Veli brig*, jugoistočno od uvale *Trstena*.

Vükoska je ime terena na području *Mali brig*, južno od uvale *Trstena*. Na katastarskom planu toponim je zabilježen kao *Vukovsko*. Šimunović (1972: 235) ime klasificira pod nazive od posvojnih pridjeva.

Zastivônje je ime predjela uz more istočno od područja *Rot* nastalo od prefiksalnog apelativa koji ukazuje na položaj. Za etimologiju vidjeti toponim *Stivonje*.

Zejamice je područje sjeverno od *Dučca*, imena koje, prema Šimunoviću (1972: 207), ukazuje na položaj (za jamičje).

Zikva je ime područja sjeveroistočno od područja *Zejamice*, imena metaforična postanja koje ukazuje na izgled terena. Ime je nastalo onimizacijom lokalnog apelativa *zikva* (metatezom od *zipka*) u značenju 'kolijevka'.

KLASIFIKACIJA TOPONIMA ALOGLOTSKOG POSTANJA PREMA PODRIJETLU

Toponimi općine *Postira* uglavnom su hrvatskoga postanja pa ih nećemo ovdje posebno izdvajati. Slijedi klasifikacija aloglotskih toponima, u pravilu onih roman-skih, nastalih iz latinskih, dalmatoromanskih, talijanskih ili mletačkih apelativa.

TOPONIMI NASTALI OD APELATIVA IZ PREDRIMSKOG SLOJA:

Grižavica, Na grme.

TOPONIMI NASTALI PREMA APELATIVIMA GRČKOGA PODRIJETLA:

Bilo ploča, Crno ploča, Lavina, Morino ploča.

STARIJI ROMANSKI SLOJ - PREMA APELATIVIMA IZ LATINSKOG I DALMATOROMANSKOG:

Balatura, Benedija, Bočata, Katrida, Mirje, Povanje spile, Postira, Stivonje, Stobreč, Zastivonje.

MLAĐI ROMANSKI SLOJ – ODRAZI MLETAČKIH I TALIJANSKIH APELATIVA:

Bečarija, Ispod pijace, Kaleta, Kamposanto, Kogule, Novo pošta, Paranjegota kala, Pijaca, Pjaceta, Porat, Pol Kurotovo, Punta svetega Mikule.

U radu je izdvojeno i obrađeno 120 toponima općine *Postira*, većinom zabilježenih u monografiji Petra Šimunovića *Toponimija otoka Brača*. Korpus imena smo nakon terenskog istraživanja nadopunili, prostorno definirali, etimološki i semantički obradili te klasificirali prema podrijetlu. Obradili smo nekoliko toponima nepoznata postanja (npr. *Koprčević, Sritovica*), dok smo za neka imena predložili drugačije etimološko rješenje od onog ponuđenog u dosadašnjoj literaturi (npr. *Krušev dol, Kogule*). Iako smo pri istraživanju bili usredotočeni na imena romanskog postanja, bilo je i očekivano da su toponimi uglavnom hrvatskoga podrijetla. Većina je romanskih toponima novijeg, mletačkog podrijetla i uglavnom se odnose na dijelove samog naselja, što je karakteristično i za druge srednjodalmatinske otoke. Riječ je o toponimima koji su nastali onimizacijom mlađih, mletačkih posuđenica potvrđenih u čakavskom leksičkom fondu. Manji broj imena sadrži tragove dalmatoromanskog jezika. Oba naša onomastička velikana, Petar Skok i Petar Šimunović, ukazali su na potrebu obrade bračkih romanskih posuđenica koje su nastajale neposredno pri specifičnoj romansko-slavenskoj simbiozi važnoj radi upoznavanja obaju jezika. Šimunović je to nazvao dugom naše romanistike. Za romansko ime samoga mjesta *Postira* ponudili smo mogućnost sasvim nove etimologije u odnosu na onu postojeću u našoj onomastičkoj literaturi. Možda ona nije definitivna, ali je svakako trebalo uzeti u obzir Skokove sumnje i ukazivanje na potrebu daljnjeg istraživanja.

Zahvaljujemo svim našim ispitanicima, posebno Nikši Matuliću (67), koji je izradio i toponomastičku kartu Brača koja je u prilogu, te Ivanu Cvitaniću Geri (74) na pomoći pri istraživanju.

LITERATURA

- Boerio, Giuseppe. *Dizionario del dialetto Veneziano*. Reale tipografia di Giovanni Cecchini. Venezia, 1867.
- Božanić Joško; Marasović-Alujević Marina. *Toponimija otoka bivšega života – Svetac i Šćedro*. Filozofski fakultet. Split, 2020.

- Marasović-Alujević, Marina. Balatura, prilog etimologiji starog splitskog graditeljstva. Kulturna baština 13 (93–96). Split, 1982.
- Marasović-Alujević, Marina; Lozić Knezović Katarina. *Toponimija otoka Šolte*. Filozofski fakultet. Split, 2014.
- Marasović-Alujević, Marina. Istraživanje etimologija nekih neprozirnih toponima otočja splitskog akvatorija. *U početku bijaše ime - Tragovima onomastičkih istraživanja Petra Šimunovića*. Ur. Marasović-Alujević; Marić. Filozofski fakultet. Split, 2019.
- Skok, Petar. *Slavenstvo i romanstvo na jadranskim otocima*. JAZU. Zagreb, 1950.
- Skok, Petar. *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*. I–IV. JAZU. Zagreb, 1971–1974.
- Vidović, Domagoj. Pučiški toponimi. *U početku bijaše ime*. Ur. Marasović-Alujević; Marić. Filozofski fakultet. Split, 2019.
- Šimunović, Petar. *Toponimija otoka Brača*. Brački zbornik 10. Skupština Općine Brač. Savjet za prosvjetu i kulturu Supetar. Supetar, 1972.
- Šimunović, Petar. *Toponimija hrvatskoga jadranskog prostora*. Golden marketing – Tehnička knjiga. Zagreb, 2005.
- Šimunović, Petar *Rječnik bračkih čakavskih govora*. Golden marketing – Tehnička knjiga. Zagreb, 2009.
- Vinja, Vojmir. *Jadranske etimologije: Jadranske dopune Skokovu etimologijskom rječniku*. HAZU, Školska knjiga. Zagreb, 1998., 2002., 2004.

TOPONYMY OF THE MUNICIPALITY OF POSTIRA ON THE ISLAND OF BRAČ AND SOME DOUBTS REGARDING THE ORIGIN OF THE OECONYM

Summary

The paper deals with 120 toponyms of the Municipality of Postira on the island of Brač, which, after field research, have been spatially defined, etymologically and semantically processed and classified according to their origin. For some of the names, a different etymological solution than the one offered in the already existing literature has been proposed, as well as for the Romance name of the place Postira itself. Contrary to the conventional opinion that this toponym derives from the Latin *pastura* meaning ‘pasture’, the author does not exclude the possibility that the origin of the name comes from the Latin adjective *posternu* meaning ‘away from the sun, towards the north, in the shade’, considering the location of the place and the document from the XV century where the toponym was recorded as *Posterna*. Names of alloglotic origin, formed mostly from Romance appellatives have been classified according to language strata.

Keywords: *toponyms; Postira; etymology*

I TOPONIMI DEL COMUNE DI POSTIRA SULL'ISOLA DI BRAČ ED ALCUNI DUBBI SULLA PROVENIENZA DEL NOME

Riassunto

Il contributo offre un'analisi etimologica, come anche quella semantica, di 150 toponimi del comune di Postira sull'isola di Brač i quali, dopo l'ubicazione sul terreno, sono classificati secondo la loro provenienza. Per alcuni nomi l'autrice offre una soluzione etimologica diversa da quella offerta nella letteratura finora esistente, come pure per il medesimo nome della cittadina di Postira. A differenza dell'opinione accolta che il toponimo derivi dal nome latino *pastura* col significato di 'pascolo', l'autrice offre la possibilità di un'etimologia diversa, ossia dall'aggettivo latino *posternu* col significato di 'a bacio', rispetto alla posizione del paese e all'esistenza di un documento del XIV. secolo nel quale il toponimo viene registrato come *Posterna*. I nomi di origine straniera, provenienti maggiormente dai nomi romanzi sono stati classificati secondo vari strati linguistici.

Parole chiave: *toponimi; Postira; etimologia*

Podatci o autorici:

dr. sc. Marina Marasović-Alujević redovita je profesorica u trajnom zvanju na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Splitu na kojem je nositeljica šest lingvističkih kolegija. Voditeljica je poslijediplomskoga (doktorskog) studija Humanističke znanosti gdje predaje kolegije *Slavenstvo i romanstvo u toponimiji istočnog Jadrana* te *Romanizmi u onomastici Dalmacije*. Autorica je pet monografija, dva sveučilišna udžbenika i četrdeset znanstvenih radova s međunarodnim recenzijama. Dobitnica je Sveučilišne nagrade *Marko Marulić* za znanstvena postignuća iz društvenih i humanističkih znanosti.